

О.Є. Златогорський, М.П. Вашета, В.О. Самолюк
АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В с. ПЕРЕСОПНИЦЯ

Протягом травня—серпня Рівненською рятівною експедицією ДП «Волинські старожитності» під керівництвом О. Златогорського проводився нагляд за земляними роботами при спорудженні історико-археологічного комплексу в с. Пересопниця Рівненського р-ну. Роботи провадилися на давньоруському городищі (уроч. Шпихтір), на його посаді (Окольне місто) та в передмісті (уроч. Пастівник).

На городищі закладено шурф розміром 2 × 2 м, який було розширено до загальної площі 7 м. Зафіксовано таку стратиграфію: 0,00—0,25 м — чорний слабогумусований суглинок (орний шар); 0,25—0,55 м — сірий гумусований перевідкладений суглинок із вкрапленнями вугликів і фрагментами печини; 0,55—0,85 м — чорний частково перевідкладений слабогумусований суглинок; 0,85—1,05 м — частково непорушений чорний слабогумусований суглинок, який переходить у бурий перехідний шар; на глибині в середньому 1,1—1,15 м — жовтий материковий суглинок. Виявлено фрагменти ліпної і кружальної кераміки: ліпна представлена розвалом амфорки, фрагментами вінець і стінок з типовими для енеоліту та доби ранньої бронзи технологічними ознаками, фрагментами кераміки та уламком пряслиця доби раннього заліза. Кружальна кераміка представлена фрагментами сіроглиняної кераміки, виготовленої з якісного тіста, інколи вкритої поливою, має якісний випал. За аналогіями датується XIII—XIX ст. Також знайдено металеві (бронзові та залізні) вироби, крем'яні відщепи й уламки тваринних кісток.

На території Окольного міста археологічних об'єктів не виявлено. Зібрано фрагменти кружальної сіроглиняної кераміки давньоруського часу та пізнього середньовіччя. Виявлено також залізні та бронзові вироби, монети XV—XIX ст. При прокладанні кабелю натрапили на ґрунтовий могильник, досліджено 12 кістяків, безінвентарних, похованих за християнським звичаєм, імовірно, давньоруського часу.

В уроч. Пастівник проводилося дослідження на всій території ділянки. У ході робіт виявлено могильник, об'єкт і культурний шар періоду Київської Русі, культурний шар періоду пізнього середньовіччя (XV—XVII ст.) та окремі знахідки XVIII—XIX ст. Ґрунтовий могильник розташовується поблизу кам'яного хреста, розміщеного в північній частині ділянки. На відстані 3,8 м на північний схід від останнього розчищено дві вирізани з вапняку плити розмірами 2,15 × 0,61—0,66 × 0,19—0,25 м і 1,88 × 0,58—0,69 × 0,25 м. Плити лежали перпендикулярно одна на одній у формі хреста. Верхня плита була зсунута бульдозером і розміщувалася на рівні сучасної поверхні, нижня — на глибині 0,3 м. Приблизно за 1,6 м на південь від нижньої плити виявлено два випростані поховання та нижню частину третього. Поховання орієнтовані за лінією схід—захід, го-

Рис. Пересопниця, уроч. Пастівник. Фрагмент булави

ловами на захід, супровідний інвентар відсутній. Сильно зруйнований об'єкт XI—XIII ст. зафіксовано на території муляжу садиби під час встановлення робітниками частоколу. Шурфом розміром 3 × 1 м розкрито залишки глиняної печі та заглиблення, заповнене фрагментами давньоруського кружального посуду.

Крім того, було виявлено значну кількість залізних і бронзових виробів давньоруського часу. Зокрема, бронзові та срібний хрестики, дві натільні іконки Св. Григорія (бронза) та Богоматері Одигітрії (бронза, позолота); торгові пломби «дорогичинського» типу, вислу печатку, фрагмент булави та кистеня, виготовлених з олов'янистої бронзи. Кистень пустотілий, мав рослинний орнамент. Булава була оздоблена псевдозерню та геометричним орнаментом. Металографічний

аналіз показав вміст у ній таких металів:

Ат. номер	Елемент	Серія	Інтенсивність	Концентрація, %
29	Cu	K	212687	79,1294
50	Sn	K	50198	12,7866
82	Pb	L	12932	5,9074
26e	Fe	K	3078	1,8229
51	Sb	K	1055	0,2711
47	Ag	K	573	0,0721
28	Ni	K	173	0,0090
83	Bi	L	18	0,0013

Таким чином, здійснений працівниками експедиції нагляд за земляними роботами показав значну концентрацію матеріалів для вивчення історії розвитку середньовічної Пересопниці. Подальші стаціонарні дослідження, безперечно, дадуть новий матеріал.

